

IVA Akademisammankomst 27 september 2007

Forskning och innovation i förändring – hur står sig Sverige i konkurrensen?

IVAs VD Lena Treschow Torell

Lena Treschow Torell betonade att IVA och VINNOVA tillsammans driver projektet "Forskning- och innovationsframsyn" för att skapa en bred palett med åsikter inför regeringens forskningsproposition hösten 2008. – Som en inledning på projektet gör vi flera bakgrundsstudier, varav en bildar underlag för detta möte.

Per Eriksson, Generaldirektör VINNOVA

Per Eriksson, GD vid VINNOVA, betonade att vi har mycket att lära av våra grannländer. – Det är inte alltid som regeringen lyssnar när vi pekar på vad Finland, som satsar stora pengar på forskning gör, eller Danmark som fått fart på sitt globaliseringsråd. Kina fokuserar tydligt på innovation i sin senaste femårsplan, och Kanada ska bli bäst i världen inom specifika teknikområden.

Vi behöver idéer från omvärlden, men vi kan inte bara kopiera. Vi måste få till en syntes som anpassar åtgärderna till våra förutsättningar.

– En tät koppling mellan forskning, ekonomi och näringsliv kan göra Sverige världsledande.

Jöran Hägglund, statssekreterare vid Näringsdepartementet

Jöran Hägglund menade att Sverige redan tittar mycket på Finland, och berättade att alla statssekreterare i Sverige nyligen träffade kollegor i Finland för att utbyta kunskaper. Jöran Hägglund ansåg att Sveriges jämfört med många länder har en fördel i sin generellt goda utbildningsnivå, och att vi även har mycket bra forskning, mycket tack vare näringslivets satsningar.

–Vi måste bli bättre på att omsätta forskningen i industriella produkter och effektiv produktion. Forskningen kommer att förstärkas från statsbudgeten med cirka 900 miljoner under åren 2007 – 2009, konstaterade Jöran Hägglund. Under samma period stärks även med cirka 350 miljoner genom att den så kallade forskningsmomsen tas bort.

–Vi tittar på ytterligare förbättringar. Vi har en utredning igång om skattelättnader vid donationer till forskning, liksom en planerad utredning om hur vi kan minska den politiska styrningen av universiteten. Vi vill fortfarande ha ett politiskt inflytande över forskningen, men vill samtidigt att de enskilda universiteten ska bli mer självständiga. Det övergripande målet är att ha en mängd bra förslag i den forskningsproposition som regeringen lägger fram hösten 2008.

En starkare instituttssektor är en viktig fråga för Jöran Hägglund.

– Starkare industriforskningsinstitut ger en starkare kunskapsöverföring och stärker vårt internationella FoU-samarbete genom att vi får kapacitet att koordinera internationella projekt, inte minst inom den viktiga EU-forskningen. Jöran Hägglund pekade även på möjligheterna att kombinera EUs strukturfonder med statliga pengar för att ge ytterligare resurser till de starka forskningsmiljöer som finns på olika håll i Sverige.

Även klimatfrågan kan skapa nya resurser.

– Vi har en god möjlighet att skapa en hävstång av det starka intresse som finns från andra länder att arbeta med Sverige kring ny teknik för att möta klimathotet.

Jöran Hägglund sammanfattade till sist målet för den svenska forskningspolitiken: att Sverige ska vara en världsledande kunskapsekonomi.

Göran Marklund, VINNOVA

Göran Marklund redogjorde för de internationella jämförelser som Vinnova arbetat med. Man har i första hand studerat utvecklingen av offentliga investeringar i forskning, samt större omstruktureringar i forskningssektorn.

– Vi har under arbetet försökt få klarhet i vart man strävar i olika länder, berättade Göran Marklund.

Var vill man vara om tio år? Det är viktigare att besvara än hur det ser ut i dag.

Ett genomgående resultat är att man internationellt ser FoU som en strategisk investering för ekonomisk tillväxt och för att lösa samhällets problem. Man vill nå internationell excellens och kraftsamling i den FoU man fokuserar på.

– Det finns som regel tydliga nationella politiska strategier för offentlig stimulering av FoU-sektorn, menade Göran Marklund.

De flesta länder planerar att öka de statliga satsningarna på FoU. I USA och Asien satsar man på offentliga upphandlingar av forskning, något som kan begränsas inom EU på grund av dess konkurrensregler. Många länder ökar även sina satsningar på sådd- och riskkapital, vilket gynnar små och medelstora företag.

De offentliga satsningarna på civil forskning i Sverige ser ut att öka något från 2007 till 2008, från cirka 0,72 procent till 0,75 procent.

– Internationellt sett är vi inte sämst i klassen, noterade Göran Marklund. Sverige ligger skapligt högt på listan över offentliga forskningsbidrag, särskilt om man tar med den militära forskningen också. Där har USA ökat stort på senare tid, mycket beroende på forskning som har sin grund i säkerhetsfrågor.

– Men detta är inte alls bara militär forskning, påpekade Göran Marklund. I denna forskning finns även stora satsningar på forskning kring till exempel hälsofrågor.

I fråga om excellens och kraftsamling, finns i många länder krav på bättre system för kvalitetsmätning. Många betonar också vikten av att i första hand stärka forskningsmiljöer, och att stärka uppkopplingen till internationella forskningsnätverk.

– I Europa finns en stark ambition hos många länder att stärka EU-samarbetet. Incitamenten för att delta i samarbete utanför EU är mycket svagare. Kanske har vi inte rätt balans där, menade Göran Marklund.

Vad gäller nationella strategier märks att regeringscheferna i flera länder finns med i ledningen för dessa, för att markera deras centrala betydelse.

En annan trend är satsningar på mer tvärvetenskaplig forskning.

I USA finns i dag en satsning med namnet "American Competitiveness Initiative", som ger 50 miljarder dollar i statliga bidrag och 86 miljarder dollar i skattelättnader i samband med forskning.

Man vill fördubbla National Academy of Science, USAs motsvarighet till VINNOVA och Vetenskapsrådet. Ett problem för USA kan bli att deras forskning till stor del är uppbyggd på invandring av forskarkompetens, något som kan bli svårt att upprätthålla när forskningen i Asien ökar så mycket som den förväntas göra framöver.